

Mijnheer de Commissaris der Koningin, de Raad der gemeente Weerselo heet U van harte welkom in dit nieuwe huis der gemeente. De Raad stelt het op de hoogste prijs dat U zich hebt bereid verklaart de officiële opening daarvan aanstonds te willen verrichten.

Wij weten dat U steeds overtuigd zijt geweest van de noodzaak van de stichting van een nieuw raadhuis voor onze gemeente. Wij herinneren ons, dat bij Uw eerste bezoek aan onze gemeente wij U de plannen mochten voorleggen - dezelfde plannen welke thans ten uitvoer zijn gebracht - en dat U met de grootste belangstelling toen daarvan kennis hebt genomen. Het was in de dagen dat wij als gemeenten nog rouwden om het verlies van onze eigen gemeentelijke politie en als reactie daarop deelden wij U toen mede, dat het ontworpen politiebureau wel uit het plan zou worden geschrapt. Uw advies was dat het beter was het contact met de politie en ons aan te houden. Wij hebben Uw advies gevolgd en het politiebureau is dan ook in deze bouw opgenomen. Voor de toekomst hebben wij ons hiermede tevens veilig gesteld voor het geval dat ons bevolkingscijfer nog eens de 25.000 mocht overschrijden of b.v. voor het geval dat Prof. Oud nog eens Minister van Justitie mocht worden!

Ook bij verdere gelegenheden hebt U, mijnheer de Commissaris, steeds met belangstelling naar de mogelijkheid van uitvoering van onze plannen geïnformeerd en wij zijn ervan overtuigd, dat toen het raadsbesluit tot de bouw was genomen en ter goedkeuring aan het college van Gedeputeerde Staten werd voorgelegd, dit besluit op de eerste plaats Uwe instemming had.

Het feit dat U thans bereid zijt gevonden om persoonlijk de openingsceremonie te verrichten, getuigt van Uw medeleven in dit voor onze gemeente zo hoogst belangrijke gebeuren.

Ook U, Heren Leden van Gedeputeerde Staten en Mijnheer de Griffier, verwelkomen wij hier als hooggewaardeerde gasten. Dat U bij deze plechtigheid wilt aanwezig zijn is voor onze gemeente een grote eer.

Wij zijn Uw College zeer erkentelijk voor het begrip en de medewerking welke wij mochten ondervinden en voor de snelle goedkeuring van het door de Raad voor deze bouw gevoteerde crediet, waardoor het ons mogelijk was voor de bui binnen te zijn.

Ook U, Ir. Cussell, Hoofd-Ingenieur Directeur van de Volkshuisvesting, heten wij hier welkom in dit nieuwe huis, dat wij dank zij Uwe medewerking thans kunnen betrekken.

Verder heten wij hier welkom hen die hun plannen hier thans tot ons aller grote tevredenheid verwezenlijkt zien, de architecten de Heren Borghuis, Goorhuis en Vogt, met hunne dames, alsmede zij die de plannen op zo voortreffelijke en degelijke wijze hebben uitgevoerd, de heren Oude Wolbers.

Ten slotte heten wij welkom Heren Burgemeesters van de naber-gemeenten, oud-Burgemeester Banning en Mevrouw, Geestelijke, Justitiele, Militaire en Politiele Autoriteiten en allen die door hun aanwezigheid van hun belangstelling voor dit voor onze gemeente zo uiterst belangrijke gebeuren blij willen geven.

Mijnheer de Commissaris, Dames en Heren.

Het nieuwe huis, dat het Gemeentebestuur van Weerselo thans gaat betrekken, is het tweede sinds de gemeente gevormd werd. Men kan ons dus niet verwijten dat wij erg sleets geweest zijn.

De geboorte van onze gemeente vond plaats op 26 November 1811 in de kerk der Hervormden, zoals wij in ons archief lezen. Klaarblijkelijk geschiedde dit aldaar, wegens gebrek aan ruimte elders. Tot 1898 vond het gemeentebestuur onderdak in een gehuurde primitieve ruimte nabij de burgemeesterswoning. Eerst in 1898 kreeg de gemeente een eigen huis, waarvan de bouw mogelijk was geworden, dank zij de genereuse geste van Rudolph Floris Carel Wilmink, zoon van een oud-burgemeester dezer gemeente, die bij zijn overlijden op 1 Maart 1893 aan de gemeente legateerde zijn geboortehuis met schuur en gronden "om zoo mogelijk te dienen tot Burgemeesterswoning, Secretarie en meer eventuele gemeentebehoeften".

Dit legaat stelde de gemeente financieel in staat tot het bouwen van het bescheiden gemeentehuisje, dat wij thans verlaten hebben. Het werd gebouwd naast de schuur welke tot dusverre tot huisvesting gediend had.

Op 27 April 1898 vond de gunning plaats voor een bedrag van een duizend acht honderd en zestig gulden.

Het gebouw bestond uit twee vertrekken, nl. een raadzaal van 7 bij 4,20 M., een secretarie van 7 bij 5,58 M., alsmede een gang van 7 bij 1,30 meter.

Achteraf werd nog bij raadsbesluit van 3 October 1898 een bedrag gevoteerd voor het bouwen van een privaat aan het gemeentehuis, waarmede het gebouw derhalve compleet was. Hoe noodzakelijk deze laatste inrichting was, blijkt wel uit het feit dat in 1901 burgemeester van Sonsbeeck een verzoek bij de raad indiende om in zijn naast het gemeentehuis gelegen ambtswoning ook een privaat aan te brengen, onder de motivering dat "ofschoon het gemeentehuis wel zoo een inrichting bezit, zoo blijft zulks toch een groot ongerief".

Mijnheer de Commissaris, Dames en Heren, wanneer wij thans de bouwgeschiedenis van ons oude gemeentehuis herlezen, dan is het inderdaad begrijpelijk, dat wij niet kunnen nalaten hierover te glimlachen. Maar wij moeten ons er wel voor passen, de situatie van toen te beoordelen volgens onze tegenwoordige begrippen. Wij zijn al te gauw geneigd onszelf als verlichte 20e -eeuwers te beschouwen en hen die voor ons waren als min of meer achterlijk, dom en bekrompen.

Ik voor mij geloof echter niet dat de tegenwoordige Raad, die dit fraaie en doelmatige gebouw deed bouwen, daarom alleen intelligenter, verstandiger en ruimer van inzicht genoemd mag worden dan de Raad van 1898 die het oude gemeentehuis liet bouwen en ik ben overtuigd dat de hier aanwezige raadsleden dit eerbetoon aan hun voorgeslacht gaarne zullen onderschrijven.

De daden van iedere generatie moeten gezien worden in het licht van hun eigen tijd.

Hoe waren de omstandigheden op het Twentse platteland in de negentiger jaren? Het antwoord kan kort zijn: hard werken, een sober bestaan als de oogst goed was, armoede als de oogst mislukte.

Men leefde nog grotendeels in het tijdperk der Naturalwirtschaft, men produceerde nog hoofdzakelijk voor eigen behoeften en niet voor de markt. Het gebruik van kunstmest begon sporadisch. Plaggenbemesting was hoofdzaak. In een landbouwverslag uit Twente van 1889 wordt nog gerapporteerd "dat een hoeve zonder plaggengrond onverhuurbaar was". Landbouworganisaties en Coöperaties waren nog in allereerste opkomst. Bijverdiensten waren moeilijk te krijgen, de huisweverij leverde voor sommigen nog iets op om de ergste nood te lenigen.

Zoals het hier was, was het overal in den lande gesteld met de zandboeren, een hard, kommervol bestaan. Het was in deze jaren dat Vincent van Gogh in het Brabantse Nuenen de tragiek van dit harde leven van kleine boeren en wevers vereeuwigde in zijn thans wereldberoemde schilderij "de Aardappeleters". En als het lot hem niet in de Hervormde pastorie te Nuenen, maar in de pastorie hier op het Stift had gebracht, de stof voor zijn werk had hij hier hetzelfde gevonden.

Daarom begrijpen wij thans ook dat de toenmalige raad, gezien de kommervolle omstandigheden waaronder de bevolking leefde, ook in alles wat de gemeente betrof de grootste soberheid moest betrachten. Door het beruchte stelsel van de hoofdelijke omslagen kwam toch iedere gulden tekort weer terecht op de hoofden van de ingezetenen die toch al niets te missen hadden.

Zo geldt ook hier weer het: alles weten is alles vergeven.

Het eerste gemeentehuis begon omstreeks 1920 al weer te klein te worden. Toen werden al plannen besproken voor nieuwbouw, welke thans, in 1955, eindelijk verwezenlijkt zijn. De lange aarzeling is ook hier weer begrijpelijk. Wel was de algemene toestand van de boerenstand aanmerkelijk beter geworden, toch bleef het bestaan sober en wisselvallig.

Nog in 1928/1929 was het dagloon hier van een boer op eigen bedrijf, met een zeer lange arbeidsdag, volgens de gegevens van het Boekhoudbureau der Ov. Landb. Mij., zegge en schrijve f. 1,86 per dag.

Ir. S.L. Louwes tekende destijds hierbij aan: "Dat de boeren bij deze slechte beloning van hun arbeid kunnen vooruitgaan, komt, doordat iedere boer tot op zekere hoogte kapitalist is. Als hij alleen van zijn arbeid moest bestaan, dan ging het niet".

Intussen is sindsdien de situatie in beginsel grondig gewijzigd. Meer en meer gaat men inzien dat de arbeid van de boer evenzeer in de prijs van het product moet verdisconteerd worden als iedere andere arbeid. Na de oorlog is dienovereenkomstig de welvaart op het platteland met sprongen omhoog gegaan. Daarbij komt nog dat zich in de latere jaren in onze gemeente een belangrijke groep arbeiders gevormd heeft, die in de aangrenzende fabriekssteden hun werk vinden en het hunnen bijdragen tot de welvaart.

Een grote achterstand moet nog worden ingehaald en men wil deze ook inhalen, economisch zowel als cultureel. De plattelandsbevolking wil zich niet meer voelen de mindere, doch de gelijke van andere bevolkingsgroepen en wenst ook te delen in de algemene vooruitgang.

Daarom is het geen toeval, maar volkomen logisch, dat de Raad van onze gemeente juist nu, nu alle factoren gunstig zijn, de financiële toestand van de gemeente goed en de bevolking redelijk welvarend is, dat de Raad juist nu tot de conclusie kwam dat het tijdstip voor de bouw van een nieuw gemeentehuis daar is.

Dit nieuwe gemeentehuis moet daarom worden gezien, als de belichaming van het ontwakende zelfbewustzijn van ons platteland.

En als zodanig menen wij dat dit gebouw, zowel in zijn uiterlijke vormgeving als in zijn inrichting geslaagd is te noemen.

Ik wil mij hier niet gaan verdiepen in architectonische of stijlbeschouwingen, maar wil volstaan met te constateren dat dit gebouw weergeeft wat in de Raad en in de bevolking leeft.

De Raad verlangde een gebouw, waardig voor een gemeente met een bevolking van 8000 zielen, een gebouw waaruit het streek-eigen zou spreken, dus geen typisch Hollandse trapgevel of een nihilistisch geval dat evengoed in San Francisco als in Berlijn kan staan. De architecten zijn in de opdracht uitstekend geslaagd. Het is een waardig gebouw dat een uitgesproken Twents karakter heeft en de bevolking vertrouwd aanspreekt, zonder dat het in het andere uiterste van namaak antiek vervalt.

Wat uitgesproken niet-Twents is, dat is de grote glazen toegangsdeur. Deze deur is symbolisch: ieder mag gerust zien wat er binnen gebeurt, het gemeentehuis heeft geen geheimen.

Er is geen opzettelijke scheiding gemaakt tussen een representatief- en een werk-gedeelte. Het gemeentebestuur achtte het meer overeenkomstig het democratisch beginsel de voordeur open te stellen voor eenieder.

Want wij zouden gaarne willen dat de bevolking met dit huis vertrouwd wordt en dat men dit gaat zien als het centrum van het gehele eigen gemeentelijk leven.

Dit gemeentehuis wil toch in de toekomst meer zijn dan een doelmatige behuizing der administratie. Wij zouden dit willen maken tot het trefpunt van alle activiteiten voor het gehele openbare leven in onze gemeente.

Moge met Gods zegen in deze zin dit gebouw dienstbaar zijn voor het welzijn van onze gehele bevolking.

Dan rest ons nog een woord van dank aan hen die dit gemeentehuis tot stand brachten, de heren architecten, aannemers en arbeiders.

Heren Borghuis en Goorhuis en in het bijzonder U, mijnheer Borghuis, in dit werk hebt U Uw volle begaafde persoonlijkheid kunnen neerleggen en in de U gegeven opdracht zijt U volkomen geslaagd, én tot onze én tot, naar ik meen Uw eigen tevredenheid. U kunt met trots neerzien op Uw werk dat hier in onze gemeente en ook ver daarbuiten reeds naam verworven heeft. Ik geloof dat er geen steen of geen profiel in dit gebouw is, welke wij niet samen besproken hebben. Ik dank U voor de prettige samenwerking en bovenal dank ik U namens de Gemeente Weerselo voor dit gebouw dat, naar wij hopen, in lengte van dagen de trots van onze gemeente zal mogen zijn.

U, mijnheer Vogt, ziet ook hier in dit gebouw weerspiegeld Uw artistieke begaafdheid en kunnen. Het was in de barre oorlogsjaren dat wij in gezamenlijk overleg de eerste schetsen hebben gemaakt voor een nieuw gemeentehuis.

Het was een illussie waarmede wij ons bezighielden, de vrede leek iets onbereikbaars en hoe zou de toestand dan zijn? Dezelfde schetsen zijn de grondslag geworden voor het definitieve plan en het zal U verheugen thans de resultaten te bezichtigen. Wij zijn U hoogst dankbaar dat U Uwe verdere medewerking hebt willen verlenen en dat dit gebouw hier aldus tot stand kon komen.

De Heren Oude Wolbers en hunne medewerkers hebben hier een werk tot stand gebracht, dat getuigt dat degelijkheid en vakmanschap nog geen verloren waarden zijn. Ik kan Uw werk niet beter roemen dan door te herhalen, wat gezegd werd door een deskundige die ik op het werk rondleidde en wiens uitspraak luidde: zo'n werk zie je vandaag de dag nergens meer. De arbeiders van de bouw, dit is mij meermalen in een persoonlijk gesprek met hen gebleken, waardeerden het aan een dergelijke bouw te kunnen medewerken en hebben al hun vakmanschap en kunnen hierin neergelegd. Aan allen groten dank voor hun medewerking en toewijding.

En thans is dan het ogenblik gekomen, Mijnheer de Commissaris der Koningin, dat mag gelden als het hoogtepunt en sluitstuk van alles. Ik heb de grote eer U namens de gemeenteraad van Weerselo te verzoeken de openingsceremonie van het nieuwe gemeentehuis te willen verrichten, door onthulling van het gemeentewapen in de voorgevel.

Weerselo 24 September 1955.

